

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 4 Nisan, 1929

Sayı: 123

Musahabe

“Mimar Sinan,, İhtifalleri Münasebetile

Bu hafta martın otuzbirinci pazar günü, koca Mimar Sinan'ın vefatının 341 inci yıl dönümüne tesadüf ediyordu. Bu vesile ile Edirne'de, Kırklarelinde, Tekirdağ'da, Lüleburgazda ihtifaller yapıldığını, konferanslar verildiğini, hatta Tekirdağ'da ve Lüleburgazda en güzel caddelerden birinin «Sinan Caddesi» diye atlandırıldığını gazeteler yazdı.

Trakya Türklerinin millî san'at-kâr hakkında gösterdikleri hürmet ve takdire karşı mütehassıs olmamak kabil değildir. Filhakika koca Sinan, eski Osmanlı imparatorluğunun hemen her sahasını, feyyaz dehasının yarattığı yüzlerce eserlerle donatmıştır; lâkin bu eserlerin en kıymetlisi «Edirne»deki «Selimiye» değil midir? «Edirne»nin «Türk» olduğunu ve her şeye rağmen Türk kalacağını anlatan bu abideyi yaratan san'at-kâr böyle bin bir ihtifale lâyıktır! insanlığın uzun asırlardan beri yer yüzünde yarattığı mahdut mimarî şaheserlerinden biri olan bu eser, Türk milletinin medeniyet ve san'at sahasındaki yüksek kabiliyetine yıkılmaz bir delildir.

İki sene evvel Türkmimarisi ve bilhassa Türk camileri hakkında tetkikatta bulunan bir Fransız mütehassısı, «Sinan»ın Türk san'atı tarihindeki büyük rolünü pek iyi göstermişti: «Sinan»ın san'at telâkkileriyle garp ronesansına hâkim olan telâkkiler arasında pek sarıh münasebetler vardır. «Sinan» Bizans'ın «orta kurun» devri san'atını ihmal ederek, «Ayasofya»'yı «ilk kurun» dehasının bir eseri gibi telâkki etti. Ondan evvel Bayazıt camiini yapan «Mimar Kemaleddin» de aynı yola girmişti; fakat bu telâkki «Sinan»ın eserleriyle kemal mertebesine erişmiş oldu...

Yalnız Türk san'atı noktasından değil, belki bütün cihan san'atı noktasından bu kadar büyük bir mevkie malik olan bu dâhî san'at-kârımız hakkında şimdiye kadar yalnız bir günlük ihtifaller yaptık; ve ancak bir saatlik kısa ömürlü konfranslar verdik. Halbuki hayatı, eserleri, san'atı hakkında derin ve etraflı tetkiklerde bulunmak, mütehassıslar için, halk için ayrı ayrı büyük eserler neşretmek, yani

koca Sinan'ın dehasını lâyıkıyla anlamak ve anlatmak, bizim için millî bir vazife idi. Halbuki bugün Sinan hakkında malûmat almak isteyen bir genç, onun hakkında yazılmış hiç bir monoğrafi bulamaz.

Bir aralık «Mimar Sinan muhipleri cemiyeti» ismile bir cemiyet kurulmuş olduğunu da hatırlıyorum. Fakat bütün bu teşebbüslerden ciddî bir netice çıktığını maalesef göremedik... İşte fikir sahasındaki zafımız, her işte olduğu gibi burada da kendini gösteriyor!

Bütün kalbimizle temenni ediyoruz ki bu gibi ihtifaller yalnız bir günlük geçici nümayişlerden ibaret kalmasın; namına ihtifaller yaptığımız büyük adamları tanımak ve tanıtmak için ruhlarında bir heyecan uyandırsın. Yoksa, yalnız boş kelimelerden ibaret konferanslar ve ilmî kıymeti olmayan makaleler, o büyük adamlarımızın ruhlarını rencide etmekten başka bir şeye yaramaz...

KÖPRÜLÜZADE M. FUAT

Neyzen Ve Şiirleri

Bu satırları onuu zekâ ve san'atını hepimizden
iyi bilen Hakkı Suha'ya ithaf ediyorum .

Allahına karşı:

Ulu Tanrım, akıl ermez
sırrına;
Bin bir ismi hakta pinhan
edersin.

İçirirsin sabrın peymanesini,
Hikmetini sonra ayan edersin

dedikten sonra:

Serserim, düştüm aşkınla
meyeye,
Nasıl girdin elimdeki şu
(ney)e?
Hem seversin beni(neyzenim)
diye,
Hem de (sarhoş!) diye destan
edersin!

şah eseriyle büyük bir sofî lisanına yakışacak kudrette heyecanımı ifade eden bu serazat adamın hayatı karşısında meşhur Fransız lirik şairi Paul Verlaine'in yaşayışı hiç hükmünde kalır.

Bir münacatında:

Ey bana kendini büyük
tanıtan
Halime bak ta varlığından
utan!

diyen bu harikulâde adamın kâbına yetecek bir (bohem) acaba şu asırda yaşıyor mu?

Tasavvurun haricinde perişan bir kıyafetle İstanbul sokaklarında serseriyane dolaşan bu müstesna rint, Yunusa, Eşref oğluna yakışacak (devriye) ler yazabilir; işte bir tanesinden bir kaç parça:

Gizlenirsin bir nüvenin içinde:
Âdeminde, şeytanında, cininde,
Her milletin ayrı ayrı dininde
Şirke, küfre reybi bürhan
edersin.

Aşkolursun, gönlümüzü yı-
karsın,
Leylâ olur, karşımıza çıkarsın,
Rakip olur, canımızı sıkarsın,
Vuslatını bize hicran edersin.

Çiftçi olur, öküzünü haylarsın,
Ağa olur, hizmetkârı paylarsın,
Yersin, göksün, yıllar, günler,
aylarsın,
Asırları toplar, bir an edersin.

Görünürsün her velide, delide,
Mustafada, Avramda, Pan-
delide,
Bir maymuncuk gibi her
bir kilide
Hem uyarsın, hem de bühtan
edersin.

Neş'e olur, gizlenirsin şarapta,
Helâl, haram yazılırsın kitapta,
Sevdalarla şu inliyen rebapta
Sensin, âşıkları nalân edersin.

Zincir olur, Mecnunları bağ-
larsın,
Görür, acır, karşısında ağlar-
sın,
Irmak olur, dere tepe çağlar-
sın,
Tufan olur, dehri viran eder-
sin

Bir ot idin, kamış oldun, ney
oldun,
Feryadına karşılık (hey hey!)
oldun,
Su, gök, filiz, asma, üzüm,
mey oldun,
Her katreni bana ümman
edersin.

En yüksek sofî şairlerin en biaman (şathiyat) ını hatırlatır korkunç parçaları olan bu manzume de ispat ediyor ki Neyzen Tevfik Bey, tasavvuf felsefesinin ince ve hurde taraflarından gafil değildir. Bu bahiste şu parçası, kendisini ne güzel anlatan bir bediadır;

Zahiri saltanatımdır Muham-
met, Aliaba
(Ney)im, (mey)im ile Bektaş,
Cenabı Mevlâna
Bu (Neyzen) e göre yoktur o
masiva ve siva
Vatan dedikleri gurbette bi-
kesim amma
Periyi san'ata malik fakiri
hicranım.

O nevi şiirler yüksek sayılır ki okuyup bitirenlerin ruhunda duygularla dolu düşünceler bırakır; Ziya Gökalp galiba bunun için (şiir, gayri şuuri bir felsefe ve felsefe şuurlu bir şiirdir) derdi; aynı mülâhazayla Hâmîdî diğer türk şairlerine tercih ederdi. Ney çalmakta lâhutî bir san'atkâr olan Tevfik Beyin de şiirleri işte bu nevi şiirlerdendir; ve öyle hükmediyorum ki Türk edebiyatında vücade getirdiği inkılâpla muhakkak bir merhale olan Fikret böyle yenilikler yapmaktan vareste olan, yalnız kendi kalbini terennüm eden Neyzen derecesinde şair olamamıştır.

* *

Dün bazı şiirlerini okurken, bu yaman (bohem) in, Türk vatanının bu nadide serserisinin bütün şiirlerini toplayıp tabetmek mümkün değil mi diye düşündüm. Bütün dünyanın şu velveleli ve maddî yaşayışı içinde:

Nefsimin ecnebisî olduğumu
anlıyalı
İlmi, fenni hiçe saydım ve
bütün mahasalı
Medeniyet benim indimde
bugün bakla falı
Sen gözetle bitecektir köse
dehrin sakalı
Bu oyundan, o koyundan,
karamandan bana ne?

diye kâinata gülen şu koca rindin yalnız eserleri değil, bütün hayatı yazılmağa değmez mi?

Yunanın Diyojeni kadar Tü-
kün Neyzeni hayretbahıştır, bu muhakkak...

ALİ CANİP